PRACE NAUKOWE UNIWERSYTETU EKONOMICZNEGO WE WROCŁAWIU nr 95
Jaka polityka spójności po roku 2013? 2010

Sylwia Dołzbłasz
Uniwersytet Wrocławski

PRZESTRZENNE ZRÓŻNICOWANIE AKTYWNOŚCI KOBIET W POLSCE NA POZIOMIE LOKALNYM W KONTEKŚCIE POLITYKI RÓWNOŚCI

Streszczenie: Celem pracy jest analiza przestrzennego zróżnicowania aktywności kobiet na płaszczyźnie gospodarczej i politycznej w Polsce na poziomie gmin. Do analizy wykorzystano następujące wskaźniki w ujęciu dynamicznym: stopa bezrobocia kobiet, wskaźnik zatrudnienia kobiet, udział radnych kobiet w ogólnej liczbie radnych.

Na podstawie badań można stwierdzić, iż rynek pracy kobiet wykazuje zróżnicowanie przestrzenne w Polsce w ujęciu lokalnym. Widoczne są wyraźne prawidłowości, przy czym w dużej mierze aktywność kobiet jest limitowana ogólną dostępnością do lokalnego rynku pracy. Struktury przestrzenne charakteryzują się dużą stabilnością w czasie. W przypadku partycypacji kobiet we władzy lokalnej prawidłowości są mniej wyraźne, ale zaznacza się nieco lepsza sytuacja w Polsce zachodniej i północnej oraz generalnie wyraźny wzrost aktywności.

Słowa kluczowe: gender, polityka równości, poziom lokalny.

1. Wstęp

Polityka równości jest jednym z priorytetów działalności Unii Europejskiej. Polska jako państwo członkowskie UE zobowiązana jest do przestrzegania zasad równości i przeciwdziałania dyskryminacji ze względu m.in. na płeć, wiek, rasę. Zasada równouprawnienia kobiet i mężczyzn jest podstawową zasadą prawa wspólnotowego, a zgodnie z art. 2 TWE dążenie do jej osiągnięcia jest jednym z zadań Wspólnoty[1]. Znaczenie zasady równouprawnienia płci i zadania z nią związane odgrywają bardzo ważną rolę z punktu widzenia polityki spójności społecznej UE. Ponadto zgodnie

[1] Zapisy odnośnie do równouprawnienia widnieją m.in. w Traktacie WE, Karcie praw podstawowych, licznych dyrektywach rady oraz rezolucjach parlamentu, a także w Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejskiej karcie społecznej i in.; warto zauważyć, iż w procesie wdrażania funduszy strukturalnych funkcjonuje kryterium zgodności projektu z polityką UE, w tym z polityką równości; projekty, które miałyby na nie negatywny wpływ, nie są akceptowane, przy czym zgodność ta przejawia się też w tym, że projekt jest neutralny w stosunku do polityki równości (jest to kryterium wystarczające).

z koncepcją *gender mainstreaming* problematyka płci, oprócz inicjatyw szczególnych w tym zakresie, powinna być uwzględniana we wszystkich obszarach polityki unijnej i jej działań. Realizacja polityki równości wymaga szeregu kompleksowych działań, które z reguły mają charakter długofalowy. Efektywna ich implementacja wymaga diagnozy stanu istniejącego. Stąd istotne jest stałe monitorowanie i analizowanie zarówno uwarunkowań, jak i aktualnego stanu sytuacji społeczno-gospodarczej w kontekście polityki równości.

W sferze naukowej problematyka równouprawnienia kobiet i mężczyzn poruszana jest głównie na płaszczyźnie socjologicznej, kulturoznawczej czy też filozoficznej, rzadziej natomiast jest analizowana na gruncie nauk ekonomicznych. Wydaje się jednak, iż jest to równie istotne zagadnienie w tym aspekcie. Równouprawnienie bowiem różnych grup społecznych, w tym także kobiet, na rynku pracy jest ważne nie tylko z punktu widzenia przestrzegania zasad zakazu dyskryminacji, ale także z punktu widzenia efektywności gospodarki, a przede wszystkim wykorzystania zasobów pracy. Podobnie wzrost partycypacji w polityce i we władzach jest korzystny pod względem kształtowania polityki, gdyż poszerza spektrum podejmowanej problematyki, prezentowanych punktów widzenia, doświadczeń itp. Dyskryminacja jakiejkolwiek grupy społecznej powoduje, iż podejmowane działania są mniej dostosowane do realiów, a przez to prowadzona polityka staje się w konsekwencji mniej efektywna. Jest to równie istotne na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Analiza zjawisk ekonomicznych czy też geograficznych z perspektywy płci jest słabo reprezentowana w polskiej literaturze naukowej, natomiast jest ona często poruszana w literaturze zagranicznej. Stosowane są przy tym zarówno dokładne ujęcia przestrzenne, jak i szczegółowe analizy na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym[2].

Celem pracy jest analiza przestrzennego zróżnicowania aktywności kobiet na płaszczyźnie gospodarczej i politycznej w Polsce. Dotychczasowe opracowania w zdecydowanej większości dotyczą analiz sytuacji na szczeblu krajowym bądź regionalnym. Brak jest natomiast prac, które przedstawiałyby tę tematykę w ujęciu lokalnym. Stąd za cel opracowania przyjęto analizę rozkładu przestrzennego cech obrazujących partycypację kobiet na poziomie gmin. Dodatkowo w celu przedstawienia kierunków rozwoju tego zjawiska zastosowano ujęcie dynamiczne.

Ważnymi cechami obrazującymi skalę uczestnictwa kobiet w życiu społeczno-gospodarczym jest zaangażowanie w sferze polityki i gospodarki. Analizując sytu-

---

[2] Zob. O. Alonso-Villar, C. Del Rio, *Geographical concentration of unemployment: a male – female comparison in Spain*, „Regional Studies" 2008 vol. 42.3, s. 401-412; V. Constantini, S. Monni, *Gender disparities in the Italian regions from a human development perspective*, „The Journal of Socio-Economics" 2009 vol. 38, s. 256-269; K. Stuyck, S. Luyten i in., *A geography of gender relations: role patterns in the context of different regional industrial development*, „Regional Studies" 2008 vol. 42.1, s. 69-82; D. Perrons, *Gender inequalities in regional development*, „Regional Studies" 1995 vol. 29, s. 465-476; L. McDowell, *Space, place and gender relations: Part I. Feminist empiricism and the geography of social relations*, „Progress in Human Geography" 1993 vol. 17, s. 157-179.

ację na szczeblu krajowym, należy stwierdzić, że dostęp do danych statystycznych i wyników badań ankietowych jest relatywnie szeroki. Analizy na szczeblu lokalnym natomiast są limitowane ograniczoną dostępnością materiałów źródłowych. Na poziomie gminnym z ogólnodostępnych danych statystycznych dotyczących aktywności społeczno-ekonomicznej, które uwzględniają płeć, można wykorzystać dane dotyczące liczby radnych samorządów terytorialnych, liczby bezrobotnych i liczby pracujących. Stąd do analizy aktywności kobiet wykorzystano następujące wskaźniki:

– stopę bezrobocia kobiet (relacja liczby bezrobotnych kobiet do liczby kobiet w wieku produkcyjnym) na poziomie gmin,
– wskaźnik zatrudnienia kobiet (relacja liczby pracujących kobiet do liczby kobiet w wieku produkcyjnym) na poziomie gmin,
– udział kobiet w ogólnej liczbie radnych na poziomie gmin (dane z lat 1996, 2000, 2004, 2008 – środek kolejnych kadencji samorządów terytorialnych szczebla gminnego).

Dwa pierwsze wskaźniki relatywnie dobrze obrazują sytuację na lokalnym rynku pracy, trzeci natomiast odzwierciedla partycypację kobiet we władzy (w tym przypadku na szczeblu gminnym). Brak jest niestety danych w ujęciu lokalnym o wynagrodzeniach, które pozwoliłyby określić istnienie dyskryminacji płacowej, czy też o aktywności w organizacjach społecznych oddających udział kobiet w tej sferze życia publicznego.

2. Aktywność polityczna kobiet na szczeblu lokalnym

Wykluczenie lub niewielki udział danej grupy społecznej w kształtowaniu polityki na danym obszarze należy uznać za sytuację niekorzystną. Skutkuje to bowiem brakiem reprezentatywności składu gremiów decyzyjnych, a to w konsekwencji w negatywny sposób wpływa na podejmowane decyzje i działania[3]. Generalną prawidłowością jest, iż partycypacja kobiet we władzach, szczebla zarówno krajowego, jak i regionalnego czy lokalnego, jest znacznie niższa niż mężczyzn. Co prawda w Polsce udział kobiet wśród posłów na sejm RP oraz radnych samorządowych rośnie (tab. 1), ale w dalszym ciągu jest on niższy niż w większości krajów UE. Ponadto pozostaje w dalszym ciągu poniżej 30%, który to próg uznaje się za dający danej grupie faktyczną możliwość wpływu na podejmowane decyzje w ciałach ustawodawczych[4]. Charakterystyczne jest, iż udział kobiet na szczeblu zarówno krajowym, jak i lokalnym kształtował się na bardzo podobnym poziomie w ciągu lat. Świadczy to o występowaniu ogólnej prawidłowości odnośnie do aktywności kobiet na arenie politycznej.

---

[3] M. Fuszara, *Udział kobiet we władzy*, [w:] *Kobiety w Polsce 2003*, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2003.

[4] Wskazuje na to m.in. Rada Gospodarcza i Społeczna ONZ.

Tabela 1. Partycypacja kobiet w radach gmin i w sejmie w Polsce (w %)

Rady gmin				Sejm	
Kadencja*	średni udział kobiet (%)	min (%)	max (%)	kadencja	udział kobiet (%)
1990-1994	11	–	–	1991-1993	9
1994-1998	13	0	44	1993-1997	13
1998-2002	16	0	53	1997-2001	13
2002-2006	18	0	60	2001-2005	20
2006-	22	0	73	2005-2007	20
				2007-	20

* Dane ze środka kadencji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i PKW.

Poszukując przyczyn mniejszej aktywności kobiet na arenie politycznej, należy wziąć pod uwagę[5]:

– przyczyny bezpośrednie zewnętrzne – nierówność kobiet i mężczyzn w trakcie kariery politycznej (m.in. preferowanie mężczyzn w procesie rekrutacji politycznej, w tym reprodukowanie dotychczasowej dominacji mężczyzn na skutek określonych prawidłowości; zasady formalne związane z przeprowadzaniem wyborów),
– przyczyny pośrednie wewnętrzne – pozycję kobiet w innych sferach życia społecznego (najczęściej jest ona niższa),
– przyczyny pośrednie zewnętrzne – przypisywane role społeczne, brak kulturowych wzorów partnerstwa kobiet i mężczyzn w polityce.

Płeć w rozumieniu biologicznym nie wydaje się decydującym elementem w predyspozycjach do udziału w polityce, bardziej liczą się cechy osobowościowe jednostki[6].

Analizując rozmieszczenie przestrzenne udziału kobiet wśród radnych poziomu gminnego, zauważono brak wyraźnych prawidłowości przestrzennych (rys. 1), zaznaczała się jedynie nieznacznie lepsza sytuacja na obszarach Polski zachodniej i północnej (Ziemie Odzyskane). Na obszarze Polski wschodniej i południowo-wschodniej udział kobiet wśród radnych gminnych był generalnie niższy. Prawidło-

[5] Ł. Wawrowski, *„Zintegrowany model wyjaśniania" – w poszukiwaniu przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych*, [w:] *Płeć w życiu publicznym*, red. M. Jezierski, M. Wincławska, B. Brodzińska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009, s. 145-158.

[6] B. Brodzińska, *Praca u podstaw, czyli aktywność polityczna kobiet na szczeblu lokalnym. Toruńskie radne kadencji 2002-2006*, [w:] *Płeć w życiu publicznym*, red. M. Jezierski, M. Wincławska, B. Brodzińska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009, s. 173-183.

wość ta najwyraźniej widoczna była w ostatnim badanym okresie, w poprzednich kadencjach rad gminnych natomiast rozmieszczenie takie zaznaczyło się słabiej.

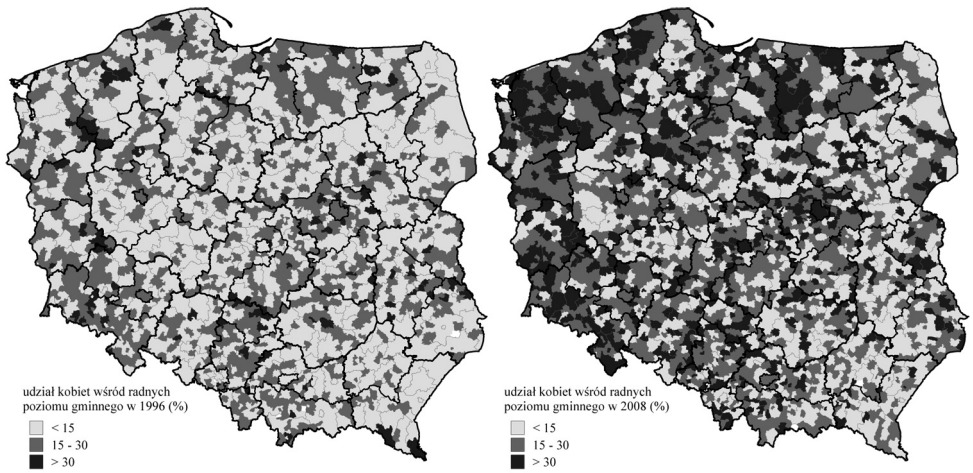

Rys. 1. Udział kobiet w radach gmin w Polsce w 1996 oraz w 2007 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Można także zauważyć wyższy udział radnych płci żeńskiej w gminach miejskich i ich otoczeniu (szczególnie widoczne jest to w przypadku aglomeracji warszawskiej). W ostatnim badanym okresie zaznaczyła się także zwiększona aktywność kobiet w pasie gmin wzdłuż środkowej części granicy wschodniej kraju. Ze względu na zmiany obserwowane pomiędzy kolejnymi kadencjami widoczny był wyraźny wzrost udziału kobiet w radach gminnych (tab. 1). Wydaje się jednak, iż nie można mówić w tym przypadku o tendencji do stałego wzrostu. Największą zmianę odnotowano w kadencji 2001-2005 (wzrost do 20% z 13% w poprzedniej kadencji[7]). Udział kobiet na poziomie 1/5 utrzymuje się już kolejną kadencję i trudno określić, jak będzie się kształtował w następnych wyborach samorządowych. Biorąc pod uwagę rozkład przestrzenny, należy zauważyć, iż największy wzrost partycypacji kobiet w radach gminnych zaobserwowano w zachodniej i północnej części kraju. Podobnie jak trudno jest ocenić poziom udziału kobiet w przyszłych kadencjach, tak i nie można jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie, czy będzie się pogłębiało zróżnicowanie przestrzenne aktywności kobiet w polityce szczebla lokalnego w Polsce. Występują co prawda obszary o większym wzroście aktywności kobiet, niemniej jednak na podstawie dotychczasowych danych można stwierdzić, iż struktury przestrzenne udziału kobiet wśród radnych są dopiero na etapie kształtowania się. Istnie-

[7] Wpływ miały na to m.in. uwarunkowania formalne, w tym zmiany w ordynacji wyborczej, a także świadoma polityka części partii politycznych.

ją co prawda przesłanki, na podstawie których można mówić o tendencji do stabilności struktur przestrzennych, gdyż występuje współzależność istotna statystycznie pomiędzy pierwszym badanym okresem a ostatnim, ale współczynnik korelacji jest na relatywnie niskim poziomie (tab. 2).

Tabela 2. Stabilność struktur przestrzennych wybranych cech opisujących partycypację kobiet w życiu społeczno-gospodarczym na poziomie gmin w Polsce (współczynnik korelacji Pearsona, korelacje istotne na poziomie 0,05)

Cecha	Współczynnik korelacji
Wskaźnik zatrudnienia kobiet w 2000 r. i w 2007 r.	0,875
Stopa bezrobocia kobiet w 2003 r. i w 2008 r.	0,821
Udział kobiet wśród radnych – kadencja 1994-1998/ kadencja 2006-2010	0,302

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Aktywność kobiet na szczeblu lokalnym była zróżnicowana w przestrzeni kraju, ale na danym obszarze wydaje się w miarę stabilna, obserwowane zmiany były relatywnie małe. Może to być skutkiem funkcjonowania określonych wzorców i postaw społecznych mających wpływ na aktywność polityczną kobiet.

3. Sytuacja kobiet na lokalnych rynkach pracy

Polityka równości zakłada równe szanse uczestnictwa w życiu publicznym, w tym także w sferze ekonomicznej. W Polsce sytuacja kobiet na rynku pracy uznawana jest za niekorzystną. Można obserwować segregację zawodową zarówno horyzontalną, jak i wertykalną[8]. Na poziomie kraju analizowane wskaźniki obrazujące rynek pracy potwierdzają lepszą sytuację mężczyzn, gdyż wśród kobiet notowana jest niższa aktywność ekonomiczna, niższy wskaźnik zatrudnienia oraz wyższa stopa bezrobocia (tab. 3).

Tabela 3. Aktywność ekonomiczna ludności Polski w latach 2003-2007

Cecha	Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wskaźnik zatrudnienia (%)	2003	44	37,7	50,4
	2007	48,5	41,5	56,4
Stopa bezrobocia (%)	2003	19,6	20,9	19
	2007	9,6	10,3	9

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności Polski w latach 2003-2007, GUS, Warszawa 2009.

[8] E. Lisowska, *Równouprawnienie kobiet i mężczyzn w społeczeństwie*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2008.

Pod względem rozkładu przestrzennego wskaźnika zatrudnienia kobiet w Polsce w ujęciu lokalnym (rys. 2) widoczne było pewne zróżnicowanie przestrzeni kraju. Generalnie wyższą aktywność kobiet zaobserwowano w części zachodniej Polski, szczególnie w gminach województwa wielkopolskiego, środkowej części lubuskiego, zachodniej kujawsko-pomorskiego. Na korzyść wyróżniły się pod tym względem również gminy województwa śląskiego, a także gminy w otoczeniu Warszawy. Widoczne było też, iż sytuacja w gminach miejskich była korzystniejsza (najwyższy poziom odnotowano w aglomeracjach miejskich).

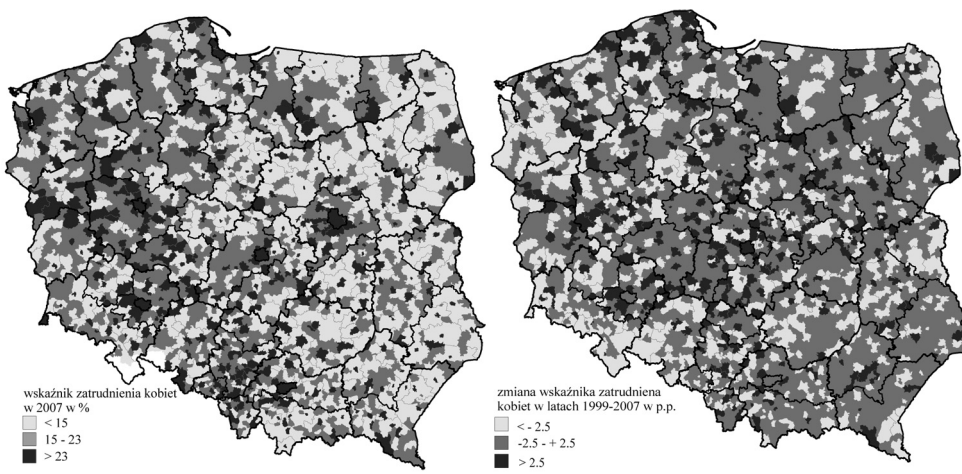

Rys. 2. Wskaźnik zatrudnienia kobiet w Polsce w 2007 r. oraz jego zmiana w latach 1999-2007

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

Analizując zmianę wskaźnika w ciągu lat (od 1999 r. do 2007 r.), zauważyć można brak wyraźnych prawidłowości przestrzennych. Nieznacznie zaznacza się wzrost aktywności w gminach sąsiadujących z największymi aglomeracjami miejskimi czy też spadek w gminach sudeckich i gminach południowo-zachodniej Opolszczyzny, a także w zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Należy przy tym podkreślić, iż obraz rozkładu przestrzennego wskaźnika zatrudnienia kobiet jest zaburzony ze względu na fakt, iż dane nie obejmują podmiotów gospodarczych, które liczą do 9 pracujących.

Na podstawie analizy danych dotyczących liczby pracujących można stwierdzić, iż rozkład przestrzenny wskaźnika zatrudnienia kobiet kształtował się bardzo podobnie jak wskaźnika zatrudnienia mężczyzn. Stąd można wnioskować, iż jego poziom w największym stopniu był skutkiem możliwości rynku pracy na danym obszarze (w ograniczonym zaś stopniu zróżnicowania postaw i aspiracji kobiet tego obszaru czy też objawów nasilonej dyskryminacji). Dostępność kobiet do rynku pracy była gorsza niż mężczyzn, ale w przeważającej mierze generowana przez ogól-

ną sytuację na rynku pracy. Brak było większych, spójnych obszarów, w których przy wysokich wskaźnikach zatrudnienia kobiet wskaźnik dla mężczyzn byłby niski (lub odwrotnie). Niższe wartości aktywności kobiet niż mężczyzn były generalnie ogólną prawidłowością. Analizując dane z poszczególnych lat, można było zauważyć charakterystyczne zmiany poziomu wskaźnika wraz ze zmianami koniunktury w Polsce. Wraz z jej poprawą wskaźniki rosły, przy jej pogorszeniu malały, bez względu na płeć. Ponadto różnica między poziomem aktywności kobiet i mężczyzn w danym okresie była w ciągu lat bardzo podobna. Należy przy tym zwrócić uwagę na istniejące dysproporcje w zarobkach kobiet i mężczyzn, a także na zdecydowane niedoreprezentowanie kobiet na wyższych stanowiskach zarówno w przedsiębiorstwach prywatnych, jak i instytucjach publicznych (szczególnie w kontekście faktu, iż formalne wykształcenie kobiet jest przeciętnie wyższe niż mężczyzn)[9].

Zróżnicowanie przestrzenne stopy bezrobocia kobiet (rys. 3) było bardzo zbliżone do stopy bezrobocia mężczyzn, a tym samym nie było w znaczny sposób odmienne od zróżnicowania przestrzennego stopy bezrobocia ogółem. Najgorszą sytuację obserwowano w gminach województw zachodniopomorskiego, kujawsko-pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, świętokrzyskiego, a także w gminach wschodniej części województwa podkarpackiego i lubelskiego oraz południowej województwa mazowieckiego. Podobnie jak w przypadku wskaźnika zatrudnienia sytuacja kobiet pod względem bezrobocia była wynikiem istniejących warunków na lokalnym rynku pracy.

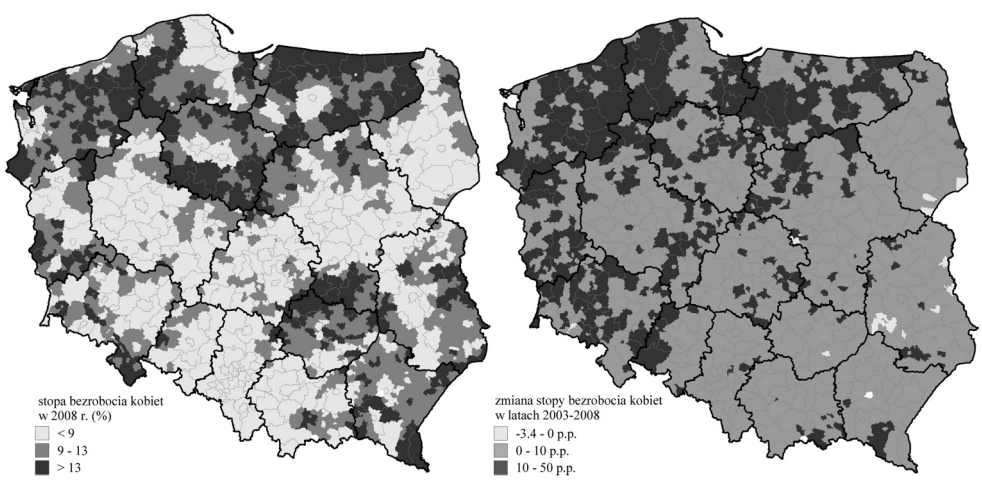

Rys. 3. Stopa bezrobocia kobiet w Polsce w 2008 r. oraz jej zmiana w latach 2003-2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS-u.

[9] E. Lisowska, wyd. cyt.

Analizując zmianę stopy bezrobocia w okresie 2003-2008, można było zaobserwować wyraźne prawidłowości przestrzenne. W przypadku poprawy sytuacji w dziedzinie bezrobocia największą dynamikę zmian z reguły notują obszary o wysokiej stopie bezrobocia. W przypadku dynamiki zmian stopy bezrobocia kobiet na poziomie lokalnym na korzyść wyróżniają się obszary Polski zachodniej i północnej o największych pozytywnych zmianach w 2008 r. w porównaniu z rokiem 2003. W gminach województwa świętokrzyskiego i południowej części województwa mazowieckiego z kolei, które także charakteryzowały się wysokim poziomem bezrobocia kobiet, takich korzystnych zmian nie odnotowano.

Można stąd wnioskować, iż poprawa koniunktury gospodarczej i spadek stopy bezrobocia notowany w Polsce w tym czasie nie wszędzie miały równie korzystny wpływ na zmniejszenie bezrobocia kobiet. Pozytywne zmiany miały miejsce w obszarach o generalnie złej sytuacji na rynku pracy, np. w woj. zachodniopomorskim, woj. lubuskim, woj. warmińsko-mazurskim, natomiast w innych obszarach o wysokim bezrobociu, w których także duża dynamika zmian byłaby pożądana, jednak ich nie odnotowano. Świadczy to o zróżnicowaniu możliwości lokalnych rynków pracy do wykorzystania pozytywnych impulsów zmian występujące w Polsce.

4. Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonego badania można stwierdzić, iż przestrzeń Polski w ujęciu lokalnym wykazuje zróżnicowanie pod względem aktywności kobiet w wymiarze politycznym i na rynku pracy. W przypadku wskaźników z zakresu aktywności ekonomicznej sytuacja kobiet była warunkowana przede wszystkim ogólnymi możliwościami lokalnych rynków pracy. Współczynniki korelacji między cechami wybranymi do analizy świadczą o braku występowania współzależności. Wynika to z innych uwarunkowań kształtujących z jednej strony aktywność ekonomiczną kobiet, a z drugiej ich aktywność na arenie politycznej[10]. Stabilność struktur przestrzennych, analizowana na podstawie współczynnika korelacji między poziomem danego wskaźnika z pierwszego okresu (z którego są dostępne dane) a poziomem z okresu ostatniego, kształtowała się różnie w zależności od analizowanej cechy. W przypadku stopy zarówno zatrudnienia, jak i bezrobocia był on bardzo wysoki, co świadczy o stabilności struktur przestrzennych w czasie. Natomiast w odniesieniu do udziału kobiet wśród radnych gminnych współzależność była istotna statystycznie, ale bardzo słaba, co było skutkiem zmian aktywności kobiet w poszczególnych gminach w kolejnych kadencjach i świadczy o zachodzącym procesie kształtowania się struktur przestrzennych w tym aspekcie. W ujęciu przestrzennym zmiany w czasie kształtowały się w charakterystyczny sposób, szczególnie wyraźne było to w przypadku stopy bezrobocia, gdzie uwidoczniło się zróżnicowanie możliwości gmin w walce z bezrobociem kobiet.

[10] Przyczyniać się do tego może także niedoskonały sposób zbierania danych statystycznych odnośnie do liczby pracujących i liczby bezrobotnych.

W aspekcie sytuacji kobiet na rynku pracy wydaje się, iż jakkolwiek dostępność do tego rynku kobiet była generalnie niższa niż mężczyzn, to w głównej mierze była pochodną ogólnej koniunktury gospodarczej, a w mniejszym stopniu uwarunkowaniami lokalnymi. Stąd działania w zakresie polityki równości powinny skupić się na walce z nierównościami wynagrodzeń i segregacją zawodową ze względu na płeć oraz zwrócić uwagę na uwarunkowania formalne pracy kobiet, które pozwoliłyby na ich aktywizację (np. elastyczne formy zatrudnienia, przestrzeganie przepisów dotyczących dyskryminacji, infrastruktura społeczna pozwalająca łączyć pracę zawodową z życiem rodzinnym). Natomiast w przypadku lokalnej aktywności politycznej istnieje wyraźna potrzeba zwiększenia partycypacji kobiet.

Zagadnienie aktywności kobiet w życiu publicznym jest problemem wielopłaszczyznowym. Zmiany, szczególnie mentalne (dotyczące np. roli kobiet i mężczyzn w sferze rodzinnej i społecznej), są długofalowe. Abstrahując jednakże od przesłanek ideologicznych, należy stwierdzić, że dalszy dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy w Polsce wydaje się niemożliwy bez aktywizacji kobiet. Szczególnie w kontekście relatywnie niskiego poziomu aktywności społecznej obserwowanej zarówno w układzie krajowym, jak i w układach lokalnych (niski poziom kapitału społecznego). Wydaje się, iż w Polsce działania w tym zakresie powinny zostać zintensyfikowane. Wypełnianie zadań związanych z równouprawnieniem kobiet i mężczyzn w ramach polityki spójności powinno mieć większe odzwierciedlenie w kształtowanej i realizowanej polityce na poziomie regionalnym i lokalnym, zwłaszcza w obszarach, w których problem ten występuje ze szczególnym nasileniem.

Literatura

Alonso-Villar O., Del Rio C., *Geographical concentration of unemployment: a male – female comparison in Spain*, „Regional Studies" 2008 vol. 42.3.

Brodzińska B., *Praca u podstaw, czyli aktywność polityczna kobiet na szczeblu lokalnym. Toruńskie radne kadencji 2002-2006*, [w:] *Płeć w życiu publicznym*, red. M. Jezierski, M. Wincławska, B. Brodzińska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009.

Constantini V., Monni S., *Gender disparities in the Italian regions from a human development perspective*, „The Journal of Socio-Economics" 2009 vol. 38.

Fuszara M., *Udział kobiet we władzy*, [w:] *Kobiety w Polsce 2003*, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2003.

Lisowska E., *Równouprawnienie kobiet i mężczyzn w społeczeństwie*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2008.

McDowell L., *Space, place and gender relations: Part I. Feminist empiricism and the geography of social relations*, „Progress in Human Geography" 1993 vol. 17.

Nowakowska U., Swędowska A., *Kobiety na rynku pracy*, [w:] *Kobiety w Polsce 2003*, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2003.

Perrons D., *Gender inequalities in regional development*, „Regional Studies" 1995 vol. 29.

Stuyck K., Luyten S., Kesteloot Ch., Meert H., Peleman K., *A Geography of Gender Relations: Role Patterns in the Context of Different Regional Industrial Development*, „Regional Studies" 2008 vol. 42.1.

Wawrowski Ł., „*Zintegrowany model wyjaśniania*" – *w poszukiwaniu przyczyn niedoreprezentowania kobiet w strukturach politycznych*, [w:] *Płeć w życiu publicznym*, red. M. Jezierski, M. Wincławska, B. Brodzińska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2009.

SPATIAL DIVERSITY OF THE ACTIVITY OF POLISH WOMEN AT THE LOCAL LEVEL IN THE CONTEXT OF POLICY OF EQUALITY

Summary: The policy of equality is one of priorities among the activities conducted by the most important international organizations, including the UN, the Council of Europe and the European Union. Poland is obliged to observe the principle of equality and prevention of unfair discrimination on ground of sex, age or race, etc. Furthermore, the role of this principle is significant from the point of view of EU social cohesion policy.

This paper focuses on the aspect of gender equality in Poland. The problem of equal treatment of women and men is mainly discussed in sociological and cultural terms, and less frequently in terms of economic sciences. It seems though, that this issue is equally important from the economic point of view. Equality of treatment of various social groups, including women, is significant in the labour market not only from the point of view of prohibition of discrimination, but also in the context of effectiveness of economy and, above all, the effective use of labour resources. Similarly, the increase in women's participation in politics and authorities is beneficial for the shaping of politics as it widens the spectrum of the problems discussed and is also more realistic, and consequently, more effective.

The purpose of the paper is to analyze spatial diversity of activities of women in geographical and political terms in Poland. The paper concerns the level of communes and was conducted using the dynamic approach. The analysis is based on the following indexes: the rate of women's unemployment, the indicator of women's employment, participation of women councillors in the total number of councillors at the level of communes.

On the basis of the conducted research it can be stated that, in the local context, the labour market in Poland is spatially diversified. There are clear regularities, but the activity of women is largely limited by general accessibility to the local labour market. Spatial structures are characterized by significant stability in time. In the case of women's share in local authorities these regularities are less pronounced, but the situation in the western and northern Poland seems to be a little better, and there is a definite increase in the activity of women in this field.